

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ ЗДМФУ**

СТРАТЕГІЇ

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ**

08 червня 2023 року, м. Запоріжжя

Запоріжжя, 2023

КЕЙС-МЕТОД І СИМУЛЯЦІЙНА МЕДИЦИНА – ДОСВІД ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19 І В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	84
Д.А. Лашкул, О.О. Солов'юк	
OPTIMIZATION OF PEDIATRIC TEACHING IN WARTIME CONDITIONS.....	86
Н. Lezhenko, O. Pashkova, K. Samoylyk	
ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ ЗДМФУ	88
Л.В. Лукашенко, І.В. Лихасенко, В.А. Лисенко	
СКЛАДОВІ УСПХУ В НАДАННІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА	89
Н.С. Луценко, О.А. Рудичева, О.А. Ісакова, Т.С. Кирилова, Т.С. Михальчик	
ЗАСТОСУВАННЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАРМАЦЕВТІВ-ІНТЕРНІВ З ПИТАНЬ ФАРМАКОГНОЗІЇ.....	91
О.В. Мазулін	
НАВЧАННЯ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН: ЗА ТА ПРОТИ	93
Г.І. Макуріна, Л.О. Чернеда	
ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	95
О.З. Мельнікова, О.З. Іванченко	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИВЧЕНІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	97
Н.С. Михайловська	
АДАПТАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ФАХІВЦІВ З УРАХУВАННЯМ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ	100
Є.О. Михайлюк	
ДОСВІД НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ-СТОМАТОЛОГІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	101
О.М. Міщенко, О.А. Варакута	
WAR IS WHAT HAPPENS WHEN LANGUAGE FAILS: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	103
Д.А. Москвітіна	
ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ДОДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ: НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В ПЕДІАТРИЧНІЙ ПРАКТИЦІ.....	105
С.М. Недельська, В.І. Мазур, О.В. Кряжев, І.В. Самохін, Д.О. Ярцева, Л.І. Кляцька, Т.Г. Бессікало, О.С. Федосєєва, О.В. Лямцева	
ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВІЙНИ.....	106
О.І. Панасенко, А.С. Гоцуля	
ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УНІВЕРСИТЕЦЬКІЙ КЛІНІЦІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ЗМІШАНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ MS OFFICE 365	108
В.І. Перцов, О.В. Пономаренко, С.І. Савченко	
АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СЛУХАЧІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДО ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ	109
С.Л. Подсевахіна, О.І. Паламарчук, О.С. Чабанна, Д.П. Мирний	
LABSTER PROGRAM AS A TOOL FOR ENRICHING STUDENT LEARNING EXPERIENCE IN HISTOLOGY, CYTOLOGY AND EMBRYOLOGY	112
О.І. Pototska, L.V. Makyeyeva, O.O. Popazova, T.S. Gromokovska, M.L. Tavrog, S.S. Popko	

3. Про організацію освітнього процесу / Лист МОН № 1/3276-22 від 25.02.22 року // URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86140/ (дата звернення: 25.05.2023).
4. Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану / Наказ МОН № 235 від 07.03.2022 року // URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/85884/ (дата звернення: 25.05.2023).
5. Про завершення навчального року / Лист МОН № 1/3417-22 від 10.03.22 року // URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/85933/ (дата звернення: 25.05.2023).
6. Про рекомендації стосовно окремих питань завершення 2021/2022 навчального року у закладах вищої, фахової передвищої освіти / Лист МОН № 1/4334-22 від 21.04.22 року // URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/86325/ (дата звернення: 25.05.2023).
7. Про підготовку до початку та особливості організації освітнього процесу в 2022/23 навчальному році / Лист МОН № 1/7035-22 від 27.06.22 року // URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/86779/ (дата звернення: 25.05.2023).
8. Кучеренко Л. І. Досвід дистанційного викладання фармацевтичної хімії / Л. І. Кучеренко, Д. Ю. Скорина, О. В. Хромильова // Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини 2020 : матеріали Всеукр. наук.-метод. відеоконференції з міжнар. участю, м. Запоріжжя, 19-20 лист. 2020 р. – Запоріжжя, 2020. – С. 109.
9. Вітаємо в Microsoft Teams! // URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/microsoft-teams/log-in> (дата звернення: 25.05.2023).
10. Організація навчання в Microsoft Teams // URL: <http://i-math.com.ua/vsikt/organizaciya-navchannya-v-microsoft-teams/> (дата звернення: 25.05.2023).
11. Фармацевтична хімія : робоча програма / Кучеренко Л. І. [та ін.]. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2022. – 63 с.
12. Кучеренко Л. І., Мазур І. А., Скорина Д. Ю., Портна О. О. Щодо викладання дисципліни «Фармацевтична хімія» при підготовці магістрантів за спеціальністю «Фармація, промислова фармація» // II Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні задачі хімії. Дослідження та перспективи» (м. Житомир, 16-18 травня 2018 р.). – Житомир, 2018. – С. 371-372.
13. Кафедра фармацевтичної, органічної та біоорганічної хімії ЗДМФУ // URL: <https://zsmu.sharepoint.com/sites/pharmch/SitePages/NMZ.aspx> (дата звернення: 25.05.2023).
14. Електронний репозитарій ЗДМФУ // URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/> (дата звернення: 25.05.2023).
15. Автоматизированная обучающая система RATOS 2.0 // URL: <https://ratos.zsmu.zp.ua/start> (дата звернення: 25.05.2023).
16. Microsoft Stream. Відео в потоці повсякденної роботи // URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/microsoft-stream> (дата звернення: 25.05.2023).
17. Онлайн-курси ЗДМФУ // URL: <https://courses20.zsmu.edu.ua/> (дата звернення: 25.05.2023).
18. Каталог онлайн курсів на платформі edX / ред. кол. : Ю. М. Колесник, М. О. Авраменко, С. А. Моргунцова [та ін.]. – Запоріжжя : Вид-во ЗДМУ, 2017. – С. 102-105.
19. Формування навчального контенту при розробці курсу дистанційного навчання із контролю якості лікарських засобів / Л. І. Кучеренко, К. П. Шабельник, Д. Ю. Скорина [та ін.] // Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини 2016 : матеріали Всеукр. наук.-метод. відеоконф. з міжнар. участю (13 жовтня 2016 року, м. Запоріжжя). – Запоріжжя, 2016. – С. 103-104.
20. Кучеренко Л. І., Скорина Д. Ю., Хромильова О. В. Впровадження онлайн-курсу за вибором «Контроль якості лікарських засобів» у систему дистанційного навчання майбутніх провізорів // Науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасна фармація: історія, реалії та перспективи розвитку» (м. Харків, 19-20 вересня 2019 р.). – Харків : НФаУ, 2019. – Т. 2. – С. 436-437.
21. Автоматизована система управління ЗДМФУ // URL: <https://asu.zsmu.zp.ua/> (дата звернення: 25.05.2023).

КЕЙС-МЕТОД І СИМУЛЯЦІЙНА МЕДИЦИНА – ДОСВІД ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19 І В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Д.А. Лашкул, завідувач кафедри внутрішніх хвороб 1 та симуляційної медицини,

О.О. Солов'юк, доцент ЗВО кафедри внутрішніх хвороб 1 та симуляційної медицини

Ключові слова: симуляційне навчання, медицина, кейс-метод.

Вступ. Система вищої освіти знаходиться в кризовому стані у зв'язку з тим, що протягом останніх років заняття зі студентами вимушено проводяться в он-лайн форматі на тлі пандемії COVID-19 і воєнної агресії російської федерації на територію України. Використання передових інформаційних технологій дозволило отримати постійний доступ до величезної кількості інформації і використовувати в навчальному процесі, суттєво підвищуючи його якість. В 2015 р. в Запорізькому

державному медичному університеті був проведений експериментальний курс для студентів, де в основі вивчення матеріалу використовувався метод кейсів (case-study). Пізніше цей алгоритм знайшов продовження свого розвитку, коли з'явилась можливість працювати з віртуальним пацієнтом з використанням програми «Body Interact».

Основна частина. Метою роботи є аналіз інформації про можливість використання принципу кейс-методу при викладанні дисципліни «Внутрішня медицина» для здобувачів вищої освіти медичного профілю з елементами симуляційної медицини в критичних умовах, коли проведення традиційних практичних занять заборонено з міркувань безпеки всіх учасників навчального процесу.

Методика кейсів почала розвиток з другої половини XIX сторіччя в Гарвардській школі права [1]. В 80х роках XX сторіччя було створено The Case Clearing House of Great Britain and Ireland, який пізніше назвали Eurorian Case Clearing House, що займає провідні позиції по кількості наявних кейсів [2]. В деяких навчальних закладах цей освітній підхід займає до 90% часу практичних занять [3].

Метод кейсів або конкретних ситуацій – це підхід до навчання з використанням активного проблемно-ситуаційного аналізу, який за основу використовує принцип розв'язання конкретних ситуаційних задач [3]. Для створення цих задач використовуються приклади, засновані на реальних життєвих ситуаціях, в медицині – клінічні випадки з певними захворюваннями. Ефективність підходу буде залежати від якості створених задач, а також правильної методики для використання в навчальному процесі.

В Запорізькому державному медико-фармацевтичному університеті широко використовується інтерактивна програма “Body Interact”, де до уваги здобувачів вищої освіти надаються підготовлені кейси з різним перебігом сценарію відповідно до діагностично-лікувальних дій. Метою роботи з такими кейсами є адаптація до роботи з програмою, подальше їх тренування відповідно отриманих інструкцій і розбір всіх етапів роботи з пацієнтом, особливо де були допущені помилки.

Після проведеного тренінгу з кейсами продовженням практичного заняття є розбір теоретичного матеріалу по наведеній клінічній задачі.

Метод кейсів досить ефективний при вивченні медичних дисциплін. Істина про медичну інформацію нерідко носить відносний характер, чого не можна сказати про точні науки, оскільки на поставлене питання може бути кілька відповідей, що наближаються до найбільш оптимального у більшому або меншому ступені (наприклад, застосування певного методу дослідження або індивідуального способу лікування).

Під час заняття пропонується робота з конкретним пацієнтом, де здобувачі вищої освіти можуть виконувати необхідні діагностичні та лікувальні дії за допомогою симуляції, щоб отримати певні навички. Викладач після роботи в програмі ставить запитання, коментує отримані відповіді, пропонує висловити різні думки в спірних моментах, направляючи при необхідності бесіду в потрібне русло. Під час таких бесід здобувачі отримують нові навички, формуються життєві цінності. При розв'язанні ситуаційних задач з'являється можливість застосовувати теоретичні знання в практичній роботі.

Вищеописаний метод кейсів знайшов раціональне використання в екстремальних умовах, спочатку під час пандемії COVID-19, пізніше в умовах війни, коли навчальний процес став неможливим в традиційному форматі, а елементи симуляційного навчання з використанням віртуального пацієнта дозволили зберегти можливість тренування практичних навичок з відповідної дисципліни. Підвищується мотивація до одержання знань, розширюється можливість оволодіння інформації паралельно із традиційними способами (читання спеціальної літератури, прослуховування лекцій та ін.). Нагоду працювати з віртуальним пацієнтом отримали навіть здобувачі вищої освіти, які під час занять знаходились на тимчасово окупованих територіях і не мали можливості фізично бути присутніми у навчальному закладі.

Робоча програма навчання студентів з внутрішньої медицини передбачає вивчення основних захворювань з боку органів шлунково-кишкового тракту, серцево-судинної, дихальної, ендокринної систем, органів кровотворення. Більшість з цих напрямків мають кейси в програмі “Body Interact”. Розширення переліку клінічних сценаріїв дозволяє поєднувати різні форми навчального процесу при вивченні переважної більшості тем на кафедрі внутрішніх хвороб 1 та симуляційної медицини.

Надзвичайний інтерес у здобувачів викликав кейс амбулаторного ведення пацієнта, який нещодавно переніс інфаркт міокарда та має фібриляцію передсердь. Зважаючи на провідну роль в структурі смертності населення України саме серцево-судинних захворювань, симуляція даної клінічної ситуації є надзвичайно актуальною. В залежності від запропонованого переліку реабілітаційних, діагностичних та фармакологічних заходів програма імітує різні варіанти ускладнень перебігу захворювання, що вимагає від здобувачів своєчасної реакції у вигляді зміни тактики ведення пацієнта.

Висновки. Використання кейс-методу з елементами симуляційної медицини в освітньому процесі в умовах пандемії COVID-19, а надалі воєнного часу, сприяє покращенню якості вивчення та засвоєння навчального матеріалу, оптимізації діалогу між викладачем і здобувачем вищої освіти, отриманню необхідних практичних навичок. Перспективним виглядає розширення переліку клінічних сценаріїв інтерактивної програми “Body Interact” з акцентом на кейси амбулаторного етапу ведення терапевтичного пацієнта.

Література

1. Gragg Ch.I. The Case Method at the Harvard Business School / Ch.I.Gragg. -New York: McGraw - Hill Company Inc., 1954. - P.6.
2. Porter L. Management education and development: drift or thrust into the XXI century / L.Porter, L. McKibbin.-N.Y.: Mc Graw - Hill, 1988. - 366 p.
3. Beverland M. What makes a good case study? A positivist review of qualitative case research published in Industrial Marketing Management, 1971–2006 / M. Beverland, A. Lindgreen // Industrial Marketing Management. – 2010. – Vol.39. - P.56 – 63.
4. Журавльова Л.В., Лопіна Н.А. Практично-орієнтований кейс-метод навчання в системі безперервної медичної освіти на основі інформаційно-освітніх вебтехнологій як спосіб симуляційного навчання : навч.-метод. Посібник для викладачів мед. освітніх закладів. – Харків : ХНМУ, 2019. – 76 с.
5. Самура І.Б., Тихоновський О.В. Кейс-метод як ефективний інструмент професійно-орієнтованого навчання у закладах вищої медичної освіти / Буковинський медичний вісник. – 2020. - Т.24.- №1 (93). - С. 227-233.

OPTIMIZATION OF PEDIATRIC TEACHING IN WARTIME CONDITIONS

H. Lezhenko, head of the Department of Hospital Pediatrics, O. Pashkova, professor of the Department of Hospital Pediatrics, K. Samoylyk, assistant of the Department of Hospital Pediatrics

Key words: distance education, innovative technologies, virtual patient.

Introduction. The imposition of martial law in Ukraine on February 24, 2022 due to full-scale armed aggression caused significant challenges for the education system. The transition to distance education made it possible to restore the educational process and provide students with the opportunity to continue obtaining a full higher education in Ukraine regardless of their current location, including abroad. However, the implementation of distance education, which began during the COVID-19 pandemic, had a certain negative effect on the academic performance of students and their motivation to study. In this regard, higher educational institutions faced the problem of maintaining the quality of education in new conditions [1]. The use of modern innovative technologies allows to transfer the learning process to a qualitatively higher level. As a result, there is a reorientation of traditional education to a fundamentally new one, where the role of the student changes: he becomes an active participant in the educational process.

Essential part. In order to ensure the quality of the educational process in the conditions of distance learning, the department of hospital pediatrics uses various innovative strategies, methods and techniques, the main goal of which is the development of the ability of independent problem solving in each student, which is especially important in medical education. A virtual patient is one of such innovative methods in which a specific clinical situation is simulated with full immersion in a dynamic, adaptive, interactive world [2]. Despite the fact that virtual reality is not a panacea, it is a powerful educational tool for specific learning purposes, and its implementation in the educational process is growing worldwide [3, 4].